

УДК 80
ББК 81.2-7
ТДУ(УДК) 891.550

**ДОГ – МАЗМУНСОЗТАРИН
УНСУРИ ШЕЪРИ
ЗУХУРИИ ТУРШЕЗӢ**

Шарипов Шариф Раҳмонович, н.и.ф., дотсенти
кафедраи забони тоҷикӣ ва ҳуҷҷатнигории Академияи
идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон (Тоҷикистон, Душанбе)

**СЛОВО «ДОГ»¹ – ГЛАВНЫЙ
СМЫСЛООБРАЗУЮЩИЙ
ЭЛЕМЕНТ В ПОЭЗИИ
ЗУХУРИ ТУРШЕЗИ**

Шарипов Шариф Раҳмонович, канд.филол.наук,
доцент кафедри таджикского языка и
документации Академии государственного
управления при Президенте Республики
Таджикистан (Таджикистан, Душанбе)

**THE WORD “DOG” AS
A MAIN SENSE-FORMING
ELEMENT IN ZUHURI
TURSHEZI'S POETRY**

Sharipov Sharif Rakhmonovich, candidate of
philological sciences, Associate Professor of the
department of the Tajik language and documentation of
the State Management Academy under the Auspices of
Tajikistan Republic President, (Tajikistan, Dushanbe)
E-MAIL: ssssharif@mail.ru

Вожаҳои калидӣ: сабки ҳиндӣ, сабкииносӣ, эҷодиёти Зухурии Туршезӣ, Мирзо
Абдулқодирӣ Бедил, калимаҳои меҳварӣ, доғ, маъно, мазмун

Унсури мазмунсозтарини ашъори Зухурии Туршезӣ (ваф.1615) доғ, ки дар девони
газалиёти шоир 574 маротиба корбаст шудааст, мавриди таҳлил қарор гирифтааст.
Таъкид мегардад, ки шоир ба ин калима тобишҳои маъноӣ услубӣ нав эҳдо мекунад, ба
калима тавони тоза мебахшад ва бо ин роҳ мазмуни тоза меофарад. Муқоисаи ашъори
Зухурӣ ва Бедил дар бобати истифодаи калимаи доғ сурат гирифтааст. Зикр шудааст,
ки дар шеъри ӯ низ калимаи доғ аз ҷумлаи вожаҳои серистеъмол аст. Чадвали “Теъдоди
истифодаи вожаҳои калидӣ дар девони Зухурӣ” пешниҳод гардидааст, ки 76 вожаро дар
бар мегарад. Басомади истифодаи вожаҳои калидӣ аз 50 бор (ришта) то 1830 борро (дил)
ташиқ кардааст. Зухурӣ калимаи доғро бо вожаҳои ҳайронӣ, ваҳм, ҷаҳл, муҳаббат,
ибрат, фурсат, хомӯшӣ, таманно, сӯхтан ҳамнишин месозад, ки онҳо то андозае ба
маънои вожаи калидӣ тавсеа ва тақвият мебахшанд.

Ключевые слова: стиливедение, индийский стиль, творчество Зухури Туршези, поэзия
Мирзо Абулкадыра Бедия, ключевое слово «дог», новый мотив, тема

Предпринята попытка проанализировать центральное смыслообразующее слово в
поэзии Зухури Туршези (ум. в 1615 г.) – «дог», частота использования которого в его диване
составляет 574 раза. Подчеркивается, что поэт придает слову новый смысловой и

---

¹ Данное слово имеет многочисленные смысловые оттенки, особенно в сочетании с другими
абстрактными словами типа «удивление, воображение, разлука, любовь, миг, молчание, кокетство»
и т.д. и не имеет однозначного перевода на русский язык. В зависимости от контекста переводится
как «ожог» (ожог от страданий, страсти и т.д.), «рана» (рана от любви, разлуки и т.д.), «страдание»
и т.д.

стилистический оттенок, вкладывает в него новый потенциал и благодаря этому создаёт новые мотивы и образы с его участием. Осуществлено сопоставление творчества Зухури с поэзией Мирзо Бедля в использовании слова «дог». Отмечено, что и в стихах Бедля данное слово является одним из часто употребляемых элементов. Предложена таблица «Частота использования ключевых слов в диване Зухури», содержащая 76 лексических единиц, частотность употребления которых варьируется от 50 раз («нить») до 1830 раз («сердце»). Зухури использует слово «дог» в сочетании со словами «удивление», «воображение», «невежество», «любовь», «миг», «молчание», «кокетство» и т.д., и этот прием расширяет и углубляет значение рассматриваемого ключевого слова.

Key-words: style knowledge, Indian style, Zuhuri Turshazi's creation, Mirzo Abulkadyr Bedil's poetry, key words, "dog", motive, theme

The author makes an endeavor to give a complete analysis of the central sense-forming word in the poetry of Zuhuri Turshazi (died in 1615) – that of "dog" the frequency of usage of which is equal to 574 times. It is underscored that the poet imparts a new sensible and stylistic shades of meaning to this word, he puts a new potential in the former and due to it creates new motives and images with participation of the word in question. The correlation between Zuhuri's creation and Bedil's poetry dealing with the word "dog" is implemented. It is marked that both in Bedil's poems the word is one of the most frequently used elements. The author adduces the table "Frequency of Key Words Use in Zuhuri's Divan" containing 76 lexical units whose frequency varies in the range of 50 times ("thread") up to 1830 ones ("heart"). Zuhuri uses the word "dog" in combination with such words as: "surprise, imagination, ignorance, love, moment, silence, coquetry" and etc.; this enlarges and deepens the meaning of the considered key word.

Агар мазмунсозтарин унсури шеъри Бедил мафхуми «оина» аст[2, 110-112], пас мазмунсозтарин моддаи шеъри Зухурӣ вожаи «доғ» аст, ки дар девони ғазалиёти шоир беш аз 574 маротиба корбаст шуда, бо он ки дар истифодаи ин калима такрори суvari хаёл дар шеъри Зухурӣ ба чашм мерасад, дар аксар маврид бо истифода аз он маънии тоза ва таркиби нав эҷод кардааст. Вожаи оина (ойина) дар девони ғазалиёти Зухурӣ 109 маротиба истифода шуда, вожаи «ишқ» 862 (ҳаштсаду шасту ду) маротиба корбурд гардида, сершумортарин калима дар ашъори шоир маҳсуб аст ва дар аксари маврид такрори суvari хаёл дар басомади он ба мушоҳида расида, аз назари дигар, мафхуми корбасттарини адабиёти дирӯзу имрӯзи мост.

Ашъори шоире ба чашм намехӯрад, ки вожаи «ишқ»-ро камтар ба қор бурдааст ва ё ба як маъно истифода карда бошад. Зеро ишқ муҳимтарин мотиви адабиёти мо буда[16, 96], чавҳари адабиёти тасаввуфӣ низ ишқ аст. Ба риштаи таҳқиқ кашидани сайри таърихии вожаи ишқ дар адабиёти форсии тоҷикӣ пажӯҳиши пурмоҷаро рӯи қор хоҳад овард, ки, албатта, ба ин мавзӯи таҳқиқ вачҳи иртиботи вофир надорад.

Дар мавриди истифодаи вожаи «доғ» Зухурӣ бештар мазмуни тоза меофарад ва аз кироати шеъри Зухурӣ дар назари аввал дар мо ҷунон тасаввурот пайдо мешавад, ки гуё Ҳамирмоҷи ғазалиёти шоирро маҳз Ҳамин «ишқ»-у «доғ» фаро гирифта, девони ӯро метавон «Ишқнома» ва ё «Доғистон» номид. Аммо ҷун ба дидаи таҳқиқ назар афканем, Ҳамирмоҷи осори ҷунарии Зухурӣ ба ду-се мафхум ва ё вожа (ғиря 424 маротиба, ғам-717 маротиба, чашм 696 маротиба) маҳдуд нашуда, шоир дар атрофи ду-се мазмун намечарҳад, баръакс дар ҳар як маврид аз як вожа, масалан «доғ» таркиб ва мазмуни ҷадид месозад, ки мадлули байтро ба кулӣ дигар менамояд. Ин ҷо манзур Ҳамон ақидаи суратгароёни рус аст, ки адабиётро на ҷунарии тасовир ва имоҷо, балки ҷунарии вожаҳо

медонистанд [8, 1-5; 9, 291; 10,54; 13, 281-284]. Зухурӣ низ аз зумраи шоиронест, ки на ба дунболи тасвир гашта, калимотро ҳамчун масолеҳи тасовир ба кор мебаст, балки вожаҳоро барҷаста месохт, ба калима тобишҳои маъноию услубӣ эҳдо мекард[6, 116] ба калимот тавони тоза ва маъноӣ тоза бахшида, ба ин васила забони хунарӣ меофарид, ки кобили баёни ҳолат, воқеот ва ҳасисаи ашё буданд[5, 200]. Чунончи, дар байтҳои зер дар мавриди аввал «доғи ғам» ба маъноӣ асар ва таъсири ғам, дар мавриди дуюм «доғ» ҳамвазни офтоб ба маъноӣ нурбахш ва ҳатто аз он ҳам афзун «хуршедзоркунанда» омада, ифодаи он мазмун аст, ки сиёҳии доғи маъшуқа (дар ин ҷо «доғ» киноя аз сӯзу гудози роҳи висол) қудрати аз хуршед ҳам тобандатар ва равшантар қардани синаҳоро дорад:

*Сад фароғу айширо бар залабандӣ доштем,
Ғашта бар хони ҷигар доғи ғамаш меҳмони мо[7, 54].*

Ё:

*Карда доғаш синаи торикро хуршедзор,
Дар ғамаш ҳар қатраи хун ғашта айшистони мо[7, 55].*

Ё ки:

*Набинам рӯи торикӣ, ки қардам
Ба доғи дил чарогони дил имшаб[7, 129].*

Ё ин ки:

*Доғи май лола дамонида зи пашминаи мо,
Рӯзи шанбе ҳама зояд шаби одинаи мо[7, 88].*

Абдулқодирӣ Бедил низ «доғ»-ро маншаи тобу таби офтоб донистааст:

*Сипеҳ рӯзу шаб афтода сарнигун з-ин дард,
Мудом аз оташи ин доғ меҳр дар табу тоб[4, 19].*

Аслан, «гули таманно шукуфтан», «нози таманно чашидан», «нози таманно бардоштан» дар адабиёти форсии тоҷикӣ ба чашм мерасад, вале Зухурӣ шоирест, ки аввалин маротиба мафҳуми ботилнамо(парадокс)- таркиби «доғи таманно»-ро эҷод карда, «дар синаи маъшуқ хайма задани онро» андешидааст:

*Ғашт он рӯз, ки тобанда таноби рағу пай,
Хайма зад доғи таманноӣ ту дар синаи мо[7, 116].*

Дар адабиёти мо дил ҳамчун «парвардаи орзую ҳавас», ишқу муҳаббат, ғаму ғурбат фаровон қорбаст шудааст. Аммо Зухурӣ дилро «парвардаи доғ» гуфтааст, ки ба пиндори формалистони рус, амиқтараш В.Шкловский «ҳадафи хунар ин аст, ки ба мо эҳсоси ашёрон он тавр ки дида мешавад, бидиҳанд, на он тавр ки барои мо шинохта шудаанд. Техникаи хунар ин аст, то чизҳоро ноошно намояд, қолабҳоро торикун гунг гардонад, то бад-ин тартиб, душворӣ ва замони идрокро афзоиш диҳад» [3,10; 9, 110; 14,77-80]. Зухурӣ дар байти зерин «чизро ноошно» - парвардаи дӯшу бари доғ будани дил – қарда, идроки моро «ба сӯи афзоиш кашола қардааст»:

*Марҳам нақунад ноз, харидор надорад,
Парвардаи дӯшу бари доғ аст дили мо[7, 92].*

Илтифоту марҳамат ҳоси инсон буда, дар байти зерин сифати «доғ» шудааст ва бо истифода аз таҷнис шоир маънии тоза эҷод қардааст. Ҳамчунин, шигарди барҷастасозӣ[11, 138; 15, 40-46]. ин ҷо ба қор рафтааст, ки перумони он баҳси алоҳида ба таъб расидааст:

*Ҳар сина, ки дидем, фуру рафта ба роҳат,
Аз марҳамати доғи ту доғ аст дили мо[7, 92].*

Абдулқодири Бедил инсонро ба ашк ташбеҳ дода гуфтааст, ки:

*Як қадам роҳ аст, Бедил, аз ту то домони хок,
Дар сари миҷгон чу ашк истодаӣ, ҳушёр бош[4, 100]!*

Дар ашъори Бедил ва дигар шоирони сабки ҳиндӣ инсон ба «як каф ғубор», «як каф хок» ва амсоли онҳо шабоҳат ёфта, Зухурӣ дар ин маврид тамоман ташбеҳи тоза - «як доғ»-ро истифода кардааст:

*Гашта аз фарқ то қадам як доғ,
Бенишонему ин нишонаи мо[7, 117].*

Ҳатто «доғ»-ро «нишони нишонаҳо», киноя аз сабаби ҳастии оламу одам, боиси мавҷудияти ашё ва пайдоиши ҳаводис гуфтааст, ки ин мазмун дар адабиёти форсии тоҷикӣ тоза аст:

*Ҳӯи ту забон забонаҳоро,
Доғи ту нишон нишонаҳоро[7, 48].*

Дар байти зерин низ «ба наъли доғ тубакпӯш кардан» тарзи ифодаи тоза буда, «доғ» дар мавриди дигар сифати нав - шарҳдихандаи (тафсиргари) «матни сина» гирифтааст.

*Зи чомахонаи шиқи ту - атласи гардун
Ба наъли доғ тубакпӯш кардаӣ моро[7, 44].*

Ё:

*Ишқ бар маснади ифода нишааст,
Доғҳо шарҳи матни синаи мо[7, 118].*

Абдулқодири Бедил дар услуби аз «ақл доғи ҳайронӣ» сохтан аз мафҳуми «доғ» мазмуни нав эҷод кардааст:

*Ба завқи он ки шавад ақл доғи ҳайронӣ,
Ба чашими халқ фиканд аз ғубори дид ҳичоб[4, 18].*

Бедил таркибҳои «доғи ҷаҳл», «доғи ваҳм»-ро сохтааст:

*Ки бар ҳақиқати ин ҷилва ҳар кӣ пай набарад,
Ба доғи ҷаҳл занад ғӯта то ба рӯзи ҳисоб[4, 19].*

*Чӣ ҳушҳо, ки на з-ин шуълаи фиреб ғудохт?
Чӣ синаҳо, ки на з-ин доғи ваҳм⁵ гашит кабоб[4, 19]?*

Зухурӣ таркиби «доғи муҳаббат»-ро чунин корбаст намудааст:

*Гули сад бӯстон аз ҷайб агар берун диҳам, шояд,
Ки аз доғи муҳаббат гулиане кардам тани худро[7, 74].*

Ё:

*Фалак ба қасди Зухурӣ камони кин зех кард,
Чӣ гам зи доғи муҳаббат, дилаш сипар дорад[7, 282].*

Ё ин ки:

*Гардидаам ягона зи шиқи ягонае,
Дорад ҷигар зи доғи муҳаббат нишонае[7, 621].*

Ин таркиб дар ашъори Бедил низ ба чашм мерасад:

*Зи дарду доғи муҳаббат мабоиш шиквафурӯш,
Ҳузури роҳати дил нест ҷуз дар ин авҷоъ[4, 41].*

Бедил таркиби «доғи ибрат»-ро истифода кардааст:

*Ба доғи ибрати аҳволи ҳам сафеду сиёҳ,
Дар инқилоби ғами якдигар раму ором[4, 50].*

Аз муқоисаи ашъори ин ду шоир бармеояд, ки вожаи «доғ» на танҳо дар шеъри Зухурӣ, балки дар ашъори Бедил низ ниҳоят зиёд мавриди истифода қарор гирифтааст. Чунончи, дар ҷилди ҳашуми «Осор»-и Абдулқодири Бедил қариб сад маротиба калимаи «доғ» бо маъниҳои гуногун истифода шуда, таркибҳои тоза, аз қабилҳои «доғи ҳайронӣ», «доғи ваҳм», «доғи ҷаҳл», «доғи ибрат», «доғи фурсат», «доғи савдо», «доғи имтиёз», «доғи сӯхтан», «доғи хомӯшӣ», «доғи матлаб» ва амсоли онҳо ба вучуд овардааст:

*Ба доғи ибрати аҳволи ҳам сафеду сиёҳ,
Дар инқилоби ғами якдигар раму ором[4, 50].*

*Умр гул қарду доғи фурсат бурд,
Шараре пар заду ниҳон гардид[4, 63].*

*Дар дили лолаи чаман охир
Кӣ ниҳодаст доғи савдоро[4, 64]?*

*Ғайр гул қардаему месӯзем,
Ҳеч кас доғи имтиёз мабод[4, 82].*

*Анҷуман сахт гофил аст аз хеш,
Шамъро доғи сӯхтан ин аст[4, 104].*

*Оламе доғи хомӯшӣ гардид,
Гули найранги мовуман ин аст[4, 104].*

*Ночори доғи матлаби ноёб мешавам,
Ёди руҳи ту мекунаму об мешавам[4, 119].*

Ҳатто дар ашъори Зухурӣ ду ғазал дар радифи доғ ба чашм мерасад, ки матлашон чунин аст:

*Ғайр аз ту ниҳод бар ҷигар доғ,
Фарёд, ки зулм қард бар доғ[7, 712].*

Ва:

*Дидаҳо манбаи ашк асту ҷигар маъдани доғ,
Муҳре аз доғ ниҳам ҳам ба дари маҳзани доғ[7, 713].*

Таблоқи истифодаи вожаҳои калидӣ дар девони Зухурӣ

№ б/т	Калима	Миқдор (маротиба)
	Дил	1830
	Ишқ	859
	Ғам	717
	Чашм	696

	Доғ	574
	Лаб	572
	Сина	516
	Сад	449
	Гиря	424
	Дард	404
	Гул	382
	Шаб	370
	Як	338
	Забон	321
	Ком	314
	Захм	277
	Нигоҳ	271
	Ашк	246
	Оташ	240
	Рашк	238
	Ҳасрат	238
	Сабр	222
	Нафас	203
	Орзу	197
	Кӯҳ	156
	Хор	155
	Май	150
	Ақл	143
	Рӯй	143
	Гӯш	140
	Ҳусн	138
	Мижгон	135
	Соқй	129
	Зулф	122
	Зулф	122
	Муҳаббат	117
	Парвона	117
	Ҳазор	116
	Душман	115
	Хуршед	113
	Офтоб	110
	Оина	109
	Ранг	108
	Айш	108
	Чилва	108
	Булбул	106

	Бода	91
	Моҳ	89
	Завқ	88
	Ваъда	84
	Шарм	82
	Чароғ	81
	Хизр	80
	Афсона	78
	Нақш	78
	Тавба	77
	Шамъ	76
	Чехра	75
	Шароб	74
	Мухр	74
	Ҳайрат	71
	Хаёл	69
	Ринд	67
	Занҷир	65
	Хат	64
	Нома	62
	Барқ	60
	Ғубор	60
	Устухон	59
	Коҳ	59
	Ду	59
	Абрӯ	59
	Рухсор	59
	Дахон	58
	Ачз	55
	Ришта	50

Хулоса, мазмунсозтарин вожаи девони ғазалиёти Зухурии Туршезӣ «доғ» аст, ки на ба мазмуни такрор, балки бештар ба маъноҳои тоза истифода шуда, дар баъзе маврид онро шоир (масалан, «Гашта аз фарқ то қадам як доғ») зирӯҳангорӣ карда, ибораҳои мутанокизӣ (доғи сӯхтан, доғи хомӯшӣ) ҳам офаридааст. «Доғ» аз вожаҳоест, ки дар ашъори Зухурӣ ба сифати унсури меҳварӣ маъноӣ мутанаввё меофарад ва бо ҳайронӣ, ваҳм, ҷаҳл, муҳаббат, ибрат, фурсат, савдо, хомӯшӣ, матлаб, сӯхтан, таманно, ғам, дил, май меҳвари таомули шоиронаи Зухуриро бо олами воқеъ муртабит медорад. Вожагони мазкур дар баробари «доғ» ҳамнишинанд ва як навъ тақвияти маъноӣ он буда, дар шабакаи тадоии шоир «муҳаббат дар бағали доғ» фиरोку сӯз ва талотуми дарди ҷудой «шиквафурӯшӣ»-ро ноҷӯр ва доғи муҳаббат – ранҷи ин роҳро мояи ҳаловат мешуморад. Бинобар маъноӣ тазкираи «Наштари ишқ»-и Ҳусайнкулихони Азимободӣ Зухурӣ ба ҷавғони ҳаёлотӣ рангингӯӣи фасоҳат аз пешишуароӣ мутақаддимин мерабояд ва ҳаёлсанҷест азҳӣ, ки камияти фикрро

дар мизмори сухансанҷӣ чаҳонида» [1, 956] ва «Маосири Раҳимӣ» «зиндагии тавъам бо ишки комил, риёзат ва тақаддусро дунбол менамуд», «дарвешӣ ва гӯшанишинӣ ва фақру микинатро шиори худ сохта, ба офият мегузаронад ва ба тазкиру таҳлил ва ибодат машғул мебошад» [12, 1212]. Дар ин замина, метавон пиндошт, ки шоир «доғ»-ро дар борварии сӯфиёна намодин карда, ки рамзи гуноҳ ва ҳичоб байни ошиқ ва маъшуқа аст. Ҷиҳати ғаввосӣ дар уқёнуси бепайдоканори шеъри Зухурӣ ва пайдо кардани садафи маънӣ ва андешаи ӯ ошноӣ бо ҳавза ва сохтору сабк, шигарду бунёнҳои адабӣ, бунмоя ва сувари ҳаёл, рехторшиносии адабӣ бояд огоҳии комил дошт.

Пайнавишт:

1. *Азимободӣ, Ҳусайнкулиҳон. Наштари ишқ. Китоби 3. - Душанбе: Дониш, 1982. – Аз с.782 то с.1180.*
2. *Аҳмад Гулӣ, Абӯлфазл Маҳди Иқдам. Оина – мазмунсозтарин унсури шеъри Бедил. – Техрон. Қанди порсӣ. – 112 с.*
3. *Аҳмадӣ, Алиакбар, Ҳафтодар, Ғулобаббоси Ризоӣ, Номдорӣ, Иброҳим. Ошноизудой ва нақши он дар халқи шеър. Маҷаллаи Сухан. - Техрон. -№ 2. Зимистони 1392. – 122 с.*
4. *Бедил, Абдулқодир. Осор. Ҷилди 8. - Душанбе: Адиб, 2011.- 856 с.*
5. *Зарринқӯб, Абдулҳусайн. Бо корвони ҳулла.-Душанбе: Пайванд, 2004. - 332 с.*
6. *Зеҳнӣ Турақул. Санъатҳои бадеӣ дар шеъри тоҷикӣ.-Сталинобод:Нашириёти давлатии Тоҷикистон, 1960. - 260 с.*
7. *Зухурии Туршезӣ. Девони газалиёт. Бо таҳқиқ ва тасҳеҳи дуқтур Асғари Бобосолор/Зухурии Туршезӣ. – Техрон: Китобхона, музей ва маркази асноди маҷлиси Шӯрои исломӣ, 1390. – 1642 с.*
8. *Кадканӣ, Муҳаммадризо Шафей. Сувари ҳаёл дар шеъри форсӣ. –Техрон: Сухан, 1363. - 712 с.*
9. *Кадканӣ, Шафей. Растаҳези калимот. Дафтари гуфторҳо дар бораи назарияи адабии суратгароёни рус. - Техрон: Сухан, 1391. – 654 с.*
10. *Кадканӣ, Шафей. Шоири оинаҳо. - Техрон: Огоҳ, 1366. – 342 с.*
11. *Миқдодӣ, Баҳром. Фарҳанги истилоҳоти нақди адабӣ. Ҷони аввал.-Техрон: Интишороти фикри рӯз, 1378. – 556 с.*
12. *Наҳовандӣ Абдулбоқӣ. Маосири Раҳимӣ. Баҳши сеюм. Зиндагиномаҳо. - Техрон: Муассисаи чоп ва интишороти донишгоҳи Техрон, 1381.- 1456 с.*
13. *Футӯҳӣ, Маҳмуд. Балогати тасвир. – Техрон: Сухан, 1385. - 464 с.*
14. *Шарипов Ш.Р. Навпардозҳои Зухурии Туршезӣ дар жанри газал. - Душанбе: ҶДММ «Сармад-Компания», 2020. – 98 с.*
15. *Шарипов, Ш.Р. Рашиҳои ошноизудой дар газалиёти Зухурии Туршезӣ/маҷ.Паёми Донишқадаи забонҳо. - Душанбе: Лингвопарк, 2017, - № 2-3(26-27). – 186 с.*
16. *Яҳёи Кордгар. Дугонагии сабк дар сабки ҳиндӣ//Ҷаслномаи мутолеоти Шибҳи Қора. Донишгоҳи Сиистон ва Булуҷистон. - №6, 1390. - 114 с.*

Reference Literature:

1. *Azimoboda, Husaynkulihon. The Edge of Love. Book 3. - Dushanbe: Knowledge, 1982. - From page 782 up to page 1180.*
2. *Guli, Ahmad; Ikdam, Abulfazl Mahdi. Mirror as the most Sense-Forming Element in Bedil's Poetry. – Tehran: Krsian Poerty, - 112 pp.*

3. Ahmadi, Aliakbar; Haftodar, Gulobbosi Rizoi, Nomdori, Ibrohim. "Oshnoizudoii" (Ardent Comradship) and its Role in Poetry Creation. "Suhan" Journal. – Tehran, -№ 2.1392. - 122 pp.
4. Bedil, Abdulkodir. *Compositions*. V. 8. - Dushanbe: *Man-of-Letters*, 2011. - 856 pp.
5. Zarrinkub, Abdulhusayn. *By Renovated Caravan*. -Dushanbe: *Alliance*, 2004. - 332 pp.
6. Zehni, Turakul. *Artistic Means of Expression in Tajik Poetry*. - Stalinabad: *Tajik State Publishing-House*, 1960. - 260 pp.
7. Zuhuri, Turshezi. *Divan of Gazels. Research and recension by Bobosolor Asgari / Zuhuri Turshezi*. – Tehran, 1390. - 1642 pp
8. Kadkani, Muhammadrizo Shafei. *Creation of Images in Persian Poetry*. –Tehran: *Word*, 1363. - 712 pp.
9. Kadkani, Shafei. *Resurrection of Words. Talks about Literary Theory Related to Russian Formalists*. - Tehran: *Word*, 1391. - 654 pp.
10. Kadkani, Shafei. *The Poet of Mirrors*. - Tehran: *Tidings*, 1366. - 342 pp.
11. Mikdoddi, Bahrom. *The Dictionary of Literary Criticism Terms. The First edition*. - Tehran: "Fikri Ruz" Publishing house, 1378. - 556 pp.
12. Nahovandi Abdalboki. *Maosir Rahimi. The third section. Biographies*. - Tehran: *Publishing House of Tehran University*, 1381. - 1456 pp.
13. Futukhi, Mahmud. *Perfection of Depiction*. - Tehran: *Word*, 1385. - 464 pp.
14. Sharipov Sh.R. *Innovation of Zuhuri Turshezi`s Novelty in Gazel*. - Dushanbe: "Sarmad-Company" Assoc.Ltd. 2020. - 98 pp.
15. Sharipov, Sh.R. "Oshnoizudoii" Principles in Zuhuri Turshezi`s Gazels / *The Journal "Bulletin of the Institute of Languages"*. - Dushanbe: *Linguopark*, 2017, - No. 2-3 (26-27). - 186 pp.
16. Kordgar, Yahoyi. *Ambiguity of Manner in Indian Style // Researches of Siistan and Baluchistan University*. - No. 6, 1390. - 114 pp.